

УДК 633.12:631.524.5

Тригуб О.В., кандидат с.-г. наук, завідувач лабораторії зернобобових, круп'яних культур і кукурудзи Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України
E-mail: Trygub_oleg@ukr.net

КОЛЕКЦІЙНІ ЗІБРАННЯ, ЯК ДЖЕРЕЛО ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ СУЧАСНИХ СОРТІВ ГРЕЧКИ

Вимоги, що висуваються товаровиробниками сільськогосподарської продукції в сучасних економічних умовах, передбачають гарантування отримання урожаю з максимально малим ризиком в змінних умовах середовища. Це спонукає господарників звертати увагу на культури здатні реалізувати свій генетичний потенціал в, часто, екстремальних погодних умовах, мати високу адаптивність до зміни параметрів середовища. Культури, що не мають таких генетичних особливостей реалізованих у сучасних сортах, зникають із полів або потрапляють до категорії «нішових» і вирощуються ентузіастами на невеликих площах. На жаль, до таких культур все частіше потрапляє гречка. Культура яка є потенційно надзвичайно урожайною, але в якій до останнього часу селекційно не було забезпечено формування високого рівня стійкості до абіотичних чинників середовища. Причиною цього є генетично обумовлена чутливість до посухи і високих температур, особливо в період цвітіння і плодоутворення.

Вітчизняними і зарубіжними селекціонерами за останні пів століття значно змінено обличчя цієї культури: віднайдено детермінантний та обмежено гілкуючий і ростучий матеріал, розширено поліморфізм за ознаками тривалості вегетаційного періоду, поліпшено продуктивні і якісні характеристики рослини загалом та зерна зокрема. Більшість таких нетипових для культури особливостей було взято із широкого генофонду

рослин, що зберігається в Національній колекції України. Цінним вихідним матеріалом для сучасних вітчизняних сортів слугували форми і сорти народної селекції, зарубіжний і вітчизняний матеріал різного еколого-географічного походження. Національне колекційне зібрання проходить постійне вивчення в контрастних умовах середовища, застосовуються сучасні методи польової та лабораторної оцінки, порівняння великої кількості різного за походженням (селекційним та географічним) матеріалу. Це дозволяє виявити закономірності для культури загалом та виділити із генофонду контрастні за проявом ознак форми. В поєднанні із даними селекційної практики, є можливість розширити матеріал для досліджень та впровадження до селекції.

Як результат роботи селекціонерів, виробники вже отримали різні за напрямками сорти: це і скоростиглий матеріал, здатний уникати дії стрес-факторів за різних строків посіву, детермінантні форми, які вирізняються обмеженим ростом та дружним досяганням. Створено сорти, придатні до формування медоносних конвеєрів – мають подовжене цвітіння та є менш чутливими до температурного режиму пилкоутворення. Аналіз сучасного вітчизняного сортового матеріалу вказує на значні успіхи в селекції, базою для яких слугував матеріал із колекції, та можливість посилення комерційної привабливості традиційної для України культури.

УДК 631.582.

Трофімова Г. В., кандидат с.-г. наук, доцент, завідувач сектору науково-технічного забезпечення науково-організаційного відділу Український інститут експертизи сортів рослин
E-mail: Trofimova_av@ukr.net

МОДЕЛЮВАННЯ СІВОЗМІН НА ОСНОВІ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ ОРГАНІЗМІВ

Сталі тенденції до нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, поряд з динамічним зростанням населення планети спричинили зростання навантаження на агроєкосистеми. Тривале збільшення монодомінантності агроценозів, зменшення ротаційності сівозмін, інтенсивне використання засобів захисту рослин і мінеральних добрив порушили екологічну рівновагу в агроландшафтах. Внаслідок чого через виснаження ґрунтового запасу поживних речовин погіршилась якість продукції рослинництва. Ведення біологічного землеробства у сучасних умовах є чи не єдиним заходом, який може стримати подальшу деградацію ґрунтів, знизити залежність від технологічних факторів, стабілізувати агроценози, і цим під-

вищити конкурентоспроможність агропродукції на міжнародних торгівельних майданчиках.

Зростання культури землеробства може бути забезпечене тільки за умов освоєння науково обґрунтованих сівозмін. Застосування оптимізованої системи сівозмін, які відповідають конкретним ґрунтово-кліматичним умовам і спеціалізації аграрного виробництва, зумовлюють активізацію біологічних властивостей сільськогосподарських культур, з урахуванням водного та поживного режимів ґрунту.

Концептуально почали досліджувати впровадження сівозмін у 2-й половині XIX ст. провідні вчені-аграрії: В. Р. Вільямс (1863–1939), К. К. Гедройц (1872–1932), О. М. Енгельгардт (1832–1893), О. С. Єрмолов (1846–1917),